

В. К. Подорваний, здобувач
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України

**КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

У статті створено компонентну структуру формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Зокрема, обґрунтовано компонентну структуру формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Побудовано системну модель державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: соціальний розвиток, компонентна структура, державне регулювання, специфічні умови навчання, системна модель.

V. K. Podorvanyi. The component structure of formation of mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions

Problem setting. Studying of real practice of providing of the social help and support of workers in higher education institutions with specific training conditions shows that now only some measures concerning certain workers are implemented – there is a financial support in cases of serious vital problems, the temporary accommodation in hostels is allocated, treatment and rest of workers' children are paid while there are no complete mechanisms in the given activity.

Recent research and publication analysis. State regulation of development of higher educational institutions was investigated in many works of domestic and foreign scientists. However mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions still remain insufficiently studied.

Paper objective. The paper objective is creation of the component structure of formation of mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions.

Paper main body. The component structure of formation of mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions is created in the article. In particular, the component structure of formation of mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific conditions training is proved. The system model of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions is constructed.

Conclusions of the research. 1. The component structure of formation of mechanisms of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions is proved. It is emphasized that this structure has to contain information, standard and legal, organizational and financial ensuring. The mechanisms created by means of the specified component structure provide social protection and support of both various categories of personnel, and educational staff of higher education institution with specific training conditions.

The system model of state regulation of social development of higher educational institutions with specific training conditions is constructed. The given system model provides existence of the subject and object influence directed on the social needs, expectations, social status and social activity of workers of higher educational institutions with specific training conditions which change as a result of use of adequate mechanisms of state regulation.

Key words: social development, component structure, state regulation, specific conditions of training, system model.

© **В. К. Подорваний**, 2018

Постановка проблеми. Вивчення реальної практики надання соціальної допомоги та підтримки працівників у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання показує, що у цей час реалізуються тільки деякі заходи відносно окремих працівників – виявляється матеріальна допомога у випадках виникнення серйозних життєвих проблем, виділяється тимчасове житло у гуртожитках, оплачуються путівки на лікування й відпочинок дітям працівників тощо, у той час як цілісних механізмів у цій діяльності немає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державне регулювання розвитку вищих навчальних закладів досліджувалося у багатьох працях вітчизняних і закордонних учених, зокрема: О. Грішнєвої [2], В. Коврегін [3], В. Шиловой [5] та ін. Однак механізми державного регулювання соціального розвитку вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання у нинішніх умовах є недостатньо вивченими.

Мета статті – створення компонентної структури формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Для досягнення поставленої мети у межах даної статті поставлено та вирішено такі завдання:

- обґрунтування компонентної структури формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- побудова системної моделі державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивно необхідним у сучасних умовах є створення науково обґрунтованої компонентної структури формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що являє собою сукупність засобів обліку й впливу на чинники соціального розвитку та дозволяє досягати поставлених соціальних цілей (рис. 1) [4].

Рис. 1. Компонентна структура формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання

Основний зміст такої компонентної структури полягає у тому, що за допомогою необхідного нормативно-правового, матеріального, інформаційного й організаційного забезпечення здійснюється формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які у свою чергу забезпечують соціальний захист і підтримку різних категорій персоналу і навчальних колективів закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Зазначені засоби утворюють комплекс компонентів діяльності щодо реалізації соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, кожний з яких, у свою чергу, можна конкретизувати через виділення основних форм.

Так, організаційне забезпечення припускає створення відповідних організаційних підрозділів у структурі управління персоналом. Інформаційне забезпечення засноване на системі соціальних індикаторів і системі збору й обліку даних, що характеризують положення персоналу закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання (з використанням сучасного програмного забезпечення) [2; 3].

Нормативно-правове забезпечення припускає розробку й прийняття локальних нормативних актів – колективного договору, положень щодо окремих напрямків соціальної політики.

Матеріальне забезпечення включає фінансові ресурси з бюджетних і позабюджетних коштів закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання й матеріально-технічні ресурси, куди варто віднести, у тому числі, об'єкти соціальної інфраструктури закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, такі як медичні й спортивно-оздоровчі центри, підприємства громадського харчування й сервісу, санаторії-профілакторії, літні бази відпочинку тощо [1].

Особливо варто виділити у сучасній соціальній ситуації засоби виховного характеру, що мають на меті підвищення рівня мотивації управлінської й іншої категорій персоналу як суб'єктів соціального розвитку, виховання активної позиції й почуття соціальної відповідальності як керівництва закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, так і його працівників.

Як відомо, основними ознаками будь-якої керованої постійно діючої системи є наступні:

- наявність цілей, що визначають її спрямованість;
- присутність взаємозалежних структурних елементів – суб'єкта й об'єкта;
- дієвість механізмів управління (методів, способів, форм) і функцій системи зворотного зв'язку [4].

Таке розуміння дозволяє побудувати системну модель державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, яка передбачає наявність суб'єктно-об'єктного впливу, спрямованого на соціальні потреби, очікування, соціальний стан і соціальну активність працівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які змінюються внаслідок застосування адекватних механізмів державного регулювання, що відображається на якості праці й кадровій ситуації у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

При цьому доцільно застосовувати поетапний підхід до створення у вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання системи державного регулювання соціальним розвитком. На кожному етапі визначаються мета, зміст і методи діяльності, необхідні ресурси й очікувані результати [5].

Зокрема, метою й змістом першого етапу є моніторинг соціальної ситуації у вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання, у процесі якого вивчається соціальний стан, соціальні потреби й очікування різних категорій персоналу за допомогою різних видів опитувань, що дозволяє створити інформаційну базу для визначення пріоритетних напрямків соціальної політики закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Другий етап є основним, тому що тут на колегіальній основі повинні бути вироблені принципи й норми соціально орієнтованої діяльності у вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання. Найбільш доцільно організувати цю роботу через широке залучення персоналу й групове обговорення, можливе залучення зовнішніх експертів, організацію ділових ігор, мозкових штурмів. У результаті повинна бути створена концепція соціальної політики закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання [1; 3].

Одночасно із цією діяльністю у вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання повинна проводитися робота зі створення організаційного механізму забезпечення соціального розвитку – структурних підрозділів, служб і громадських організацій, їхнього організаційного оформлення та забезпечення кадрами, навчання фахівців, розробки посадових інструкцій і положень, бюджету служби.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Загалом, за результатами проведеного дослідження узагальнено наступне:

1. Обґрунтовано компонентну структуру формування механізмів державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Підкреслено, що дана структура повинна містити інформаційне, нормативно-правове, організаційне та фінансове забезпечення. Сформовані за допомогою зазначеної компонентної структури механізми забезпечують соціальний захист і підтримку як різних категорій персоналу, так і навчальних колективів закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

2. Побудовано системну модель державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, яка передбачає наявність суб'єктно-об'єктного впливу, спрямованого на соціальні потреби, очікування, соціальний стан і соціальну активність працівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які змінюються внаслідок застосування адекватних механізмів державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Головаха Є. Соціальний захист населення і соціальна політика в Україні. Соціальна політика і соціальна робота. 1996. № 1. С. 39–43.
2. Грішнова О. Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку. Економіка. 2014. № 5(158). С. 11–17.
3. Коврегін В. В. Механізми державного регулювання стабілізації кадрового корпусу вищих навчальних закладів. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 4. С. 76–78.
4. Оболенська Т. Є. Маркетинг освітніх послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід. К.: КНЕУ, 2001. 208 с.
5. Шилова В. І. Удосконалення державного регулювання ринку освітніх послуг. Держава та регіони. 2006. № 4. С. 191–194. (Серія: Державне управління).